

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นภารกิจของสังคมและเป็นกระบวนการที่มีความจำเป็นต่อเนื่องตลอดชีวิต การศึกษานำสังคมไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทุกด้าน ดังที่ ภิญญู สาทร (2521: 12) กล่าวว่า "ปัจจุบันนี้ การศึกษาเป็นตัวแรงที่สำคัญที่สุดที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการในสิ่งต่าง ๆ ในสังคม พัฒนาการที่เด่นที่สุดอันเป็นผลของการศึกษาในปัจจุบัน คือ เศรษฐกิจ และการเมือง" ฉะนั้น การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ สำหรับประเทศไทยได้ให้ความสนใจและเร่งรัดพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศ ดังแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ว่า

เร่งรัดพัฒนาการศึกษาทั้งในค่านปริมาณและคุณภาพให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยมุ่งให้การศึกษาเป็นการเสริมสร้างบุคคลให้มีความรู้ ความคิด และความสามารถในการประกอบอาชีพ มีจริยธรรม คุณธรรม ตลอดจนมีพละทานุยมัยสมบูรณ์ รักและสร้างศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทยไว้ ตลอดจนก่อให้เกิดความสำนึกในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขตามวิถีทางประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2524: 21)

ปัจจุบันการจัดการศึกษาของไทยในระบบโรงเรียน แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา สำหรับการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับนั้น ได้กระจายอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ กรมการฝึกหัดครู กรุงเทพมหานคร เทศบาลและเมืองพัทยา เป็นต้น

จากการที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารการศึกษา เมื่อ 1 ตุลาคม 2523 ทำให้กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเดิมเป็นผู้รับผิดชอบส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลและเมืองพัทยา ในปัจจุบันจึงได้รับผิดชอบเฉพาะการจัดการศึกษาของเทศบาลและเมืองพัทยา

การจัดการศึกษาของเทศบาล ปัจจุบันประเทศไทยมีเทศบาลรวมทั้งสิ้น 122 แห่ง ในจำนวนเทศบาลทั้งหมดนี้ มีเทศบาลจำนวน 117 แห่ง ที่จัดการศึกษา โดยมีสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง ทำหน้าที่รับผิดชอบสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษา ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายและนโยบายในการจัดการศึกษา โดยยึดแนวทางจากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ นโยบายของกระทรวงมหาดไทย และหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ มีเป้าหมายว่า จะส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนฝึกรวมสั่งสอนให้นักเรียนมีความประพฤติดี (วินัยดี) มีความรู้ดี (มีวิชา) มีสุขภาพพลานามัยดี (กีฬาเด่น) และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลักดังกล่าว นอกจากจะสนับสนุนท้องถิ่นทางค่านงบประมาณและวิชาการแล้ว นโยบายสำคัญประการหนึ่งคือ จะส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาท้องถิ่นให้มากขึ้น (เป็นโรงเรียนของชุมชน) จากเป้าหมายและนโยบายนี้ สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จึงกำหนดเป็นคำขวัญในการพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นว่า " วินัยดี มีวิชา กีฬาเด่น เป็นโรงเรียนของชุมชน " เพื่อให้ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ยึดถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน (กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง 2525: 23-24)

ในการที่จะจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น นับได้ว่าผู้มีบทบาทสำคัญที่สุด คือ ครูผู้สอน ถ้าครูมีคุณภาพ การเรียนการสอนก็ย่อมมีประสิทธิภาพสูง บังเกิดผลต่อการเรียนและคุณภาพของนักเรียน ในขณะที่การศึกษาเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคม ครูผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าความรู้และปรับปรุงการเรียนการสอนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงนั้น การนิเทศการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมาก เพราะการนิเทศการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ให้บริการเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น ดังที่ เอลสบรี (Elsbree 1967: 139) กล่าวว่า " การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น " จะเห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายสำคัญของ

การนิเทศการศึกษา ก็คือ การปรับปรุงการเรียนการสอน และบุคคลที่จะช่วยให้
 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษานี้บรรลุผลได้ คือ ศึกษานิเทศก์ เพราะศึกษานิเทศก์
 จะเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานร่วมกับครู เพื่อปรับปรุงและส่งเสริมการเรียนการสอนให้มี
 ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้เห็นความสำคัญของการนิเทศการศึกษา
 จึงจัดให้มีการนิเทศการศึกษาขึ้น โดยมีลำดับความเป็นมาที่สำคัญ ดังนี้ คือ ในปี
 พ.ศ.2498 เริ่มมีศึกษานิเทศก์ของเทศบาลขึ้น ผู้ที่ทำหน้าที่นี้เทศการศึกษาในระยะ
 เริ่มต้น ก็คือ ครูซึ่งช่วยราชการอยู่ในแผนกโรงเรียน และได้รับการแต่งตั้งเป็น
 ศึกษานิเทศก์ ในปี พ.ศ.2500 (วิรุจ จิตต์ฉวีงาม 2515: 115) ต่อมาในปี
 พ.ศ.2505 ได้มีแผนกนิเทศการศึกษาขึ้นกับกองการศึกษาเทศบาลนครกรุงเทพ
 เพื่อนิเทศการศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาล (วิรุจ จิตต์ฉวีงาม 2515: ฉ)
 และในปีนี้อเอง กองหรือฝ่ายการศึกษาของเทศบาลในส่วนภูมิภาคได้กำหนดให้
 ศึกษานิเทศก์ขึ้น เพื่อทำการนิเทศโรงเรียนสังกัดเทศบาลในเขตที่รับผิดชอบ ตาม
 ขนาดของเทศบาลที่จะมีศึกษานิเทศก์เทศบาลได้ (นิตยปริญาโทสาขาวิชานิเทศ
 การศึกษาและพัฒนาหลักสูตร 2524: 134)

ในฐานะที่ศึกษานิเทศก์เทศบาล มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปรับปรุง
 คุณภาพการศึกษาของเทศบาล คณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) จึงได้กำหนด
 บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์เทศบาลไว้ ตามความในมาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกา
 ระเบียบพนักงานเทศบาล (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2521 โดยกำหนดให้ศึกษานิเทศก์
 เป็นพนักงานครูเทศบาล ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการให้การศึกษาซึ่งไม่สังกัด
 สถานศึกษาของเทศบาล รับผิดชอบตำแหน่งของสายงานนี้ คือ รับผิดชอบ 3-7 และตาม
 มาตรฐานกำหนดตำแหน่งพนักงานครูเทศบาล ตามประกาศ ก.ท. ลงวันที่ 30
 พฤศจิกายน 2521 ได้กำหนดลักษณะงานโดยทั่วไปของศึกษานิเทศก์เทศบาลไว้ ดังนี้
 คือ ตรวจสอบและควบคุมมาตรฐานทางวิชาการ นิเทศ และให้คำปรึกษาหรือแนะนำ
 เพื่อช่วยแก้ปัญหาทางวิชาการ จัดอบรม ประชุม สัมมนาทางวิชาการ เพื่อปรับปรุง
 กระบวนการเรียนการสอน พัฒนาหลักสูตร หนังสือประกอบการเรียน คู่มือครู ตลอดจน
 จัดหาสื่อการเรียนและเอกสารทางวิชาการ ประสานงาน วิเคราะห์ วิจัย วัลผล

ติดตามผล และประเมินผล เพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษา และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่ได้รับมอบหมาย (ประกาศ นุตรคา 2523: 721)

ส่วนค่าน้ำอัตรากำลังของศึกษานิเทศก์เทศบาล ตามระเบียบคณะกรรมการพนักงานเทศบาล ว่าด้วยการกำหนดส่วนการบริหารเทศบาล และว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานงานพนักงานเทศบาล สายงานนิเทศการศึกษา ไม่ได้กำหนดไว้ว่า ในสายงานนิเทศการศึกษาของเทศบาลแต่ละแห่งจะมีศึกษานิเทศก์ได้กี่คน แต่ให้มีได้ตามกำลังและงบประมาณรายได้ของเทศบาลแต่ละแห่งที่จะมีศึกษานิเทศก์ที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาโรงเรียนในความรับผิดชอบ ส่วนใหญ่แล้ว ในเทศบาลหนึ่ง ๆ จะมีศึกษานิเทศก์ 1 คน (นิตยปริญาโทสาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาลัทธิสูตร 2524: 142-143)

สำหรับค่าน้ำคุณภาพของศึกษานิเทศก์ คณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) ได้พยายามปรับปรุงเพื่อให้ศึกษานิเทศก์เป็นผู้นำทางค่าน้ำวิชาการ จึงได้กำหนดคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งศึกษานิเทศก์ไว้ในมาตรฐานกำหนดตำแหน่งพนักงานครูเทศบาล ตามประกาศ ก.ท. ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2521 โดยแยกตามระดับ 3-7 ดังที่ได้กำหนดคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งศึกษานิเทศก์ 3 ไว้ ดังนี้ คือ

คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง

1. ได้รับปริญญาทางการศึกษา หรือปริญญาวิชาชีพอื่น ซึ่ง ก.ท. รับรองว่าเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งพนักงานครูเทศบาล และทำการสอนในสถานศึกษามาแล้ว ไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือ

2. ได้รับปริญญาโทขึ้นไปทางการศึกษา หรือปริญญาวิชาชีพอื่นที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้ ซึ่ง ก.ท. รับรองว่าเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งพนักงานครูเทศบาล และทำการสอนในสถานศึกษามาแล้ว ไม่น้อยกว่า 1 ปี

3. ได้ผ่านการอบรมศึกษานิเทศก์ตามหลักสูตรและวิธีการที่กำหนด

ความรู้ความสามารถที่ต่องการ

1. มีความรู้ความเข้าใจในหลักการ นโยบาย และแผนงานศึกษานิเทศก์ของเทศบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการศึกษาแห่งชาติ

3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาการศึกษา
4. มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ระเบียบข้าราชการพลเรือน กฎหมายว่าด้วยครู กฎหมายว่าด้วยระเบียบพนักงานเทศบาล กฎหมายว่าด้วยเทศบาล และกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับอื่นที่ใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่
5. มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งของประเทศไทย
6. มีความรู้ความสามารถในงานหรือสาขาวิชาที่รับผิดชอบ
7. มีความสามารถในการทำแผน ควบคุมตรวจสอบ ให้คำปรึกษา แนะนำ และเสนอแนะวิธีการ แก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ
8. มีความสามารถในการติดต่อประสานงาน และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
9. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น งานสหกรณ์ งานเยาวชน การพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน และแนวความคิดของโรงเรียนชุมชน
10. มีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารงานบุคคล และการจัดระบบงาน (ประสาธ นุตรคา 2523: 722-723)

นอกจากจะกำหนดคุณสมบัติในการคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นศึกษานิเทศก์เทศบาล ดังกล่าวแล้ว กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ยังได้จัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์เทศบาล โดยเริ่มจัดการฝึกอบรมครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2521 และครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2523

ในด้านเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์เทศบาล นั้น ในเทศบาลหนึ่ง ๆ ส่วนใหญ่แล้วจะมีศึกษานิเทศก์ เทศบาลละ 1 คน โดยจะต้องรับผิดชอบงานในหน้าที่ซึ่งมีขอบข่ายกว้างขวางมาก ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์เทศบาล ในจังหวัดสมุทรสาคร ราชบุรี และอุตรธานี ของนิสิตปริญญาโทสาขาวิชานิติศาสตร์และการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร (2524: 147-148) พบว่า ปัญหาในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์เทศบาล ได้แก่

1. จำนวนศึกษานิเทศก์มีน้อย ไม่เพียงพอกับงานที่ได้รับมอบหมาย
2. ไม่ไ้ทำการนิเทศการศึกษาเท่าที่ควร เพราะต้องรับมอบหมายงานอื่นในกอง/ฝ่ายการศึกษาเทศบาลเป็นจำนวนมาก เช่น งานธุรการ งานวางแผนเทศบาล งานการเจ้าหน้าที่ และงานตามนโยบายอื่นของนายกเทศมนตรี
3. ขาดเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน สำหรับการตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน
4. การนิเทศการศึกษาขาดการติดตามผล และรายงานผลการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษา
5. ผู้รับการนิเทศไม่นำข้อแนะนำในการนิเทศไปปฏิบัติ ทำให้การนิเทศการศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร
6. เอกสารทางวิชาการที่จัดทำขึ้น ไม่ถึงมือผู้รับการนิเทศ
7. วิทยุของศึกษานิเทศก์และครูผู้รับการนิเทศแตกต่างกันมาก ทำให้ขาดการยอมรับเชื่อถือ
8. การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา ไม่ค่อยเป็นระบบที่ถูกต้อง
9. ผู้บริหารเทศบาลไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศการศึกษา ทำให้ขาดการสนับสนุนค่านงบประมาณ

ส่วนในการสัมมนาผู้บริหารการศึกษาเทศบาลและเมืองพัทยา เมื่อวันที่ 14-16 ธันวาคม 2524 ณ สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย หัวหน้ากองการศึกษาเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ได้บรรยายในเรื่อง

"ประสบการณ์ในการพัฒนาการศึกษา" ได้กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาว่า

กรมการปกครองได้อนุมัติตำแหน่งศึกษานิเทศก์ให้ บางเทศบาลได้ 2 อัตรา บางเทศบาลได้ 1 อัตรา สุดแต่แต่ปริมาณงานการศึกษาของเทศบาลนั้น ๆ เมื่อเทศบาลได้ศึกษานิเทศก์แล้ว ก็ยังมีปัญหาอยู่ คือ ศึกษานิเทศก์ไม่ทราบแนวทางที่จะไปนิเทศการศึกษา เพราะยังไม่ได้นานการอบรม กรมการปกครองจึงได้เปิดอบรมศึกษานิเทศก์ขึ้น เท่าที่จำได้ดูเหมือนอบรม 2 ครั้ง นับแต่ได้รับโอนการศึกษามาเกือบ 20 ปี แต่ถึงอย่างไรก็ตามปัญหานั้นก็ยังคงมีอยู่อีก เช่น ปัญหาที่เทศบาลไม่ให้ศึกษานิเทศก์ออกไปนิเทศการศึกษา ให้ศึกษานิเทศก์ทำงานธุรการอยู่ในสำนักงาน มีเพื่อน ๆ หัวหน้ากอง หัวหน้าฝ่ายหลายแห่งได้เขียนจดหมายมาหาว่า คณะเทศมนตรี ปลัดเทศบาลไม่ให้ศึกษานิเทศก์ไปนิเทศการศึกษา เป็นเหตุให้การบริหารการศึกษาทางวิชาการไม่ได้ผลเท่าที่ควร (กรมการปกครอง, สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น 2524: 40-41)

และจากข่าวประณตศึกษาระดับท้องถิ่น ของสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น ประจำเดือนเมษายน 2525 ได้กล่าวถึงปัญหาในการนิเทศการศึกษาว่า

ปัญหาหนึ่งที่สำนักงานการศึกษาท้องถิ่นได้รับทราบ ทั้งจากการพบปะพูดคุย กับเพื่อนครูในการอบรมสัมมนาตามโครงการต่าง ๆ และจากการออกตรวจ เยี่ยมเทศบาล ก็คือ ปัญหาอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ในกอง/ฝ่ายการศึกษา ไม่พอเพียง เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องช่วยกันทำงานทุกอย่าง ทั้งงานในหน้าที่ ประจำและงานอื่นที่เทศบาลมอบหมายให้กอง/ฝ่ายการศึกษาดำเนินการ ปริมาณงานจำนวนมากที่ต้องรับผิดชอบเหล่านี้ จึงเกิดปัญหาว่า กอง/ฝ่าย การศึกษาไม่มีเวลาทุ่มเทการทำงานพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะงานด้าน วิชาการอย่างเต็มที่ ศึกษานิเทศก์ต้องทำงานตั้งแต่งานบริหารงานบุคคล งบประมาณ จนถึงงานธุรการทั่วไป ทำให้ไม่มีเวลาทำงานด้านวิชาการ พอเพียง ขอให้จริงจัง เหล่านี้ย่อมไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพทางศึกษา ของเทศบาล (กรมการปกครอง, สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น 2525: 1)

จะเห็นได้ว่า กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ การจัดการศึกษาของเทศบาล ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเทศบาลให้ดียิ่งขึ้น และจากปัญหาการปฏิบัติงาน ของศึกษานิเทศก์เทศบาลในต่าง ๆ ดังเช่น เทศบาลส่วนใหญ่มีศึกษานิเทศก์ เทศบาลละ 1 คน การกำหนดหน้าที่ของศึกษานิเทศก์มีขอบข่ายกว้างขวางมาก ศึกษานิเทศก์ต้องทำงานธุรการในสำนักงานและงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย ผู้บริหาร เทศบาลไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศการศึกษา การขาดงบประมาณในการนิเทศ การศึกษา และการขาดการพัฒนาบุคคลเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้ทันกับ การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา นั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นศึกษานิเทศก์เทศบาลคนหนึ่ง ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว อันเป็นปัญหาที่กระทบกระเทือนต่อ การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์เทศบาล ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอน ในที่สุด ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจและต้องการที่จะศึกษาการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ เทศบาลว่า การปฏิบัติงานเป็นอย่างไร ได้ผลมากน้อยเพียงใด มีปัญหาและอุปสรรค ที่แท้จริงอะไรบ้าง โดยเหตุที่การนิเทศการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็น อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษา ผลจากการวิจัยในเรื่องนี้ จะทำให้ทราบข้อเท็จจริง และนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาการนิเทศการศึกษาของเทศบาลให้มี ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเจริญก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์สังกัดเทศบาล
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์สังกัดเทศบาล
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์สังกัดเทศบาล

สมมติฐานของการวิจัย

ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์สังกัดเทศบาล ไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูโรงเรียนเทศบาล และศึกษานิเทศก์สังกัดเทศบาล ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งอยู่ในปีการศึกษา 2525 ในเทศบาลที่จัดการศึกษาและมีศึกษานิเทศก์ภายในสังกัดเทศบาลนั้น ซึ่งมีอยู่จำนวนทั้งสิ้น 95 เทศบาล (สำรวจเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2525)

2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์สังกัดเทศบาล ตามหน้าที่ที่กำหนดในมาตรฐานกำหนดตำแหน่งพนักงานครูเทศบาล ตามประกาศ ก.ท. ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2521 ซึ่งจัดแยกเป็นข้อได้ดังนี้ คือ

- 2.1 การตรวจสอบ และควบคุมมาตรฐานทางวิชาการ
- 2.2 การนิเทศ และให้คำปรึกษาหรือแนะนำทางวิชาการ
- 2.3 การจัดอบรม ประชุม และสัมมนาทางวิชาการ
- 2.4 การพัฒนาหลักสูตร หนังสือประกอบการเรียน คู่มือครู ตลอดจนจัดหาสื่อการเรียน และเอกสารทางวิชาการ

- 2.5 การประสานงานทางวิชาการ
- 2.6 การวิเคราะห์ และวิจัยทางวิชาการ
- 2.7 การวัดผล ประเมินผล และติดตามผลทางวิชาการ
- 2.8 การปฏิบัติหน้าที่อื่นที่ได้รับมอบหมาย

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการ หรืออาจารย์ใหญ่ หรือครูใหญ่
โรงเรียนสังกัดเทศบาล

ครู หมายถึง ครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดเทศบาล

ศึกษานิเทศก์ หมายถึง ศึกษานิเทศก์สังกัดเทศบาล

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาล

การปฏิบัติงาน หมายถึง การปฏิบัติงานตามหน้าที่ของศึกษานิเทศก์

ที่กำหนดไว้ในมาตรฐานกำหนดตำแหน่งพนักงานครูเทศบาล ตามประกาศ ก.ท.
ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2521

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลที่ได้รับจากการวิจัย จะทำให้ศึกษานิเทศก์เทศบาลและผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาเทศบาลทุกฝ่าย ได้ทราบถึงผลการปฏิบัติงานและปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์เทศบาล อันเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์เทศบาลให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเจริญก้าวหน้าต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างประชากร กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ประชากรในเทศบาลที่จัดการศึกษาและมีศึกษานิเทศก์ภายในสังกัดเทศบาลนั้น ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในปีการศึกษา 2525 จำนวน 95 เทศบาล ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มศึกษานิเทศก์ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์สังกัดเทศบาล

เทศบาลละ 1 คน สำหรับเทศบาลที่มีศึกษานิเทศก์ 1 คน ไม่มีการสุ่มตัวอย่าง ส่วนเทศบาลที่มีศึกษานิเทศก์เกิน 1 คน สุ่มตัวอย่างโดยวิธีจับฉลากมา 1 คน ได้กลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 95 คน

2. กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการ หรืออาจารย์ใหญ่

หรือครูใหญ่โรงเรียนสังกัดเทศบาล คิดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ยามาเน (Yamane 1970: 580-581) $n = \frac{N}{1+Ne}2$ โดยคิดจากผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 389 คน ใน 95 เทศบาล ได้กลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 221 คน สุ่มตัวอย่างโดยวิธีจับฉลาก ตามสัดส่วนของจำนวนโรงเรียนในแต่ละเทศบาล

3. กลุ่มครู ได้แก่ ครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดเทศบาล

คิดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ยามาเน (Yamane 1970: 580-581) $n = \frac{N}{1+Ne}2$ โดยคิดจากครูผู้สอน จำนวน 9,331 คน ใน 95 เทศบาล ได้กลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 376 คน สุ่มตัวอย่างโดยวิธีจับฉลาก ตามสัดส่วนของจำนวนครูในแต่ละเทศบาล โดยสุ่มครูจากโรงเรียนที่มีผู้บริหารโรงเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง

รวมกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 692 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเอง โดยศึกษา

ค้นคว้าจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประสบการณ์ของผู้วิจัย แนวความคิดของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการนิเทศ การศึกษา เพื่อสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมงานในหน้าที่ของศึกษานิเทศก์สังกัด เทศบาลตามที่กำหนดไว้

แบบสอบถามมี 2 ชุด คือ ชุดสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครู และ ชุดสำหรับศึกษานิเทศก์ แบบสอบถามทั้ง 2 ชุด ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์สังกัด เทศบาล ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale)

ตอนที่ 3 ถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของ
ศึกษานิเทศก์สังกัดเทศบาล ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale)
และแบบปลายเปิด (open-ended)

การสร้างแบบสอบถาม

1. สร้างแบบสอบถามชั่วคราว โดยการศึกษาจากตำรา เอกสาร
งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประสบการณ์ของผู้วิจัย แนวความคิดของอาจารย์
ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการนิเทศการศึกษา
2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง
ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
3. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงให้เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ใน
การวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีส่งและเก็บรวบรวมแบบสอบถามโดยทาง
ไปรษณีย์ และบางส่วนรวบรวมด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

- ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดย
ใช้ค่าร้อยละ (percentage)
- ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์สังกัดเทศบาล
วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ (percentage) และการเปรียบเทียบความคิดเห็น
ของผู้บริหารโรงเรียน ครู และศึกษานิเทศก์ วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าไค-สแควร์
(Chi-square)
- ตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์
สังกัดเทศบาล ส่วนที่เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) วิเคราะห์
โดยใช้ค่าร้อยละ (percentage) และส่วนที่เป็นปลายเปิด (open-ended)
วิเคราะห์โดยจัดลำดับความถี่ (frequency)

ลำดับชั้นในการเสนอข้อมูล

การเสนอข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 บท พร้อมทั้งบรรณานุกรม และภาคผนวก คือ

บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมุติฐานในการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อจำกัดของการวิจัย

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย และวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับ

บทที่ 2 กล่าวถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้

บทที่ 3 กล่าวถึง วิธีดำเนินการวิจัยโดยละเอียด

บทที่ 4 กล่าวถึง การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และขอเสนอแนะ

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย